

NAJWIĘKSZE PIRAMIDY FINANSOWE ŚWIATA

Ewa Klimczak
2016-09-14

Czym są?

Struktury finansowe, zwane piramidami, stały się nieodłącznym elementem niemalże każdego rynku finansowego. Odkąd powstał pieniądź i zróżnicowanie majątkowe, zawsze znajdą się ludzie, którzy chcą zarobić szybko, bez ryzyka i bez wysiłku. Zawsze znajdą się oszuści, którzy tą chęć chcą wykorzystać. Piramidy finansowe występują, gdy zysk konkretnego uczestnika jest bezpośrednio uzależniony od wpłat późniejszych uczestników, stojących niejako niżej w tej strukturze.

Mechanizm ich działania

Mechanizm działania piramid finansowych polega na pozyskiwaniu przez ich założycieli jak największej liczby uczestników, którzy – zachęceni obiecwanymi zyskami – wpłacają im pieniądze. W praktyce rzadko są świadczone usługi finansowe. Organizatorzy namawiają zwykle ich uczestników piramidy finansowej do werbowania kolejnych osób. Z tego powodu piramidy finansowe są z góry skazane na upadek, bowiem system wymaga lawinowego dopływu nowych uczestników, a taka możliwość jest ograniczona.

Struktura piramidy finansowej istnieje zatem dopóki suma wycofywanych przez uczestników pieniędzy jest niewielka w stosunku do napływających do systemu nowych środków. Zgodnie z ustaleniami wypłaty środków pierwszym uczestnikom piramidy usypiają czujność kolejnych, liczących na rzekomo łatwe, pewne i wysokie zyski. Im bardziej organizatorom udaje się wydłużyć okres nowych wpłat i im więcej ma ona poziomów, tym więcej uczestników jest poszkodowanych w chwili jej upadku – często tracą oni większość lub nawet całość powierzonych środków

Schemat Ponziego

Jednym z najśłynniejszych rodzajów oszustw finansowych jest piramida finansowa, znana też jako schemat Ponziego. Wątpliwe, by to właśnie Charles Ponzi wpadł na ten pomysł jako pierwszy, zapewne nie on pierwszy go zrealizował, ale to jego sprawa jako pierwsza nabrała wielkiego rozgłosu i uniesmiertelniła jego imię, choć może nie do końca tak, jak by chciał.

Ponzi był włoskim emigrantem, który przyłynął do USA w 1903 r. Tuż po I wojnie światowej zauważył, że niektóre firmy prowadzące sprzedaż wysyłkową załączały Międzynarodowy Kupon na Odpowiedź (IRC), który podlegał wymianie na znaczki o odpowiedniej wartości. Na skutek zawirowań powojennych różnice cen były tak duże, że wymieniając IRC w USA można było zarobić nawet 40%. Ponzi wpadł na pomysł, żeby to robić masowo i zaczął zatrudniać agentów, którzy pozyskiwali kolejnych inwestorów, którym obiecywano zyski w wysokości 50% w 45 dni.

Oczywiście system się nie bilansował, ale Ponzi działał bardzo sprytnie. Dwukrotnie, gdy klienci zaczęli panikować, Ponzi zapraszał ich do siebie i wypłacał pieniądze. W rzeczywistości brał na to kredyt, ale uspokojeni klienci przyciągali kolejnych. Całość załamała się w 1920 r. Ponzi dostał pięć lat więzienia, z których odsiedział 3,5 roku.

Po wyjściu na wolność próbował powtórzyć schemat na Florydzie. Tym razem obiecywał 200% w ciągu dwóch miesięcy. System znów się załamał, a Ponzi ponownie trafił do więzienia. Wyszedł w 1934 r., wyjechał do Brazylii i tam zmarł w biedzie po kilkunastu latach.

Następcy Ponziego

Zaraz po przemianach 1989 r. w Polsce mieliśmy dwie wielkie afery oparte na tym schemacie. Najpierw w październiku 1989 r. pojawiły się w prasie ogłoszenia Bezpiecznej Kasy Oszczędności, parabanku Lecha Grobelnego, który oferował lokaty nawet na 300% rocznie. Zyski miały być

osiągnięte dzięki wymianie złotych na dolary, a pieniądze wpłaciło ok. 10 tys. osób. System załamał się latem 1990 r. Grobelny uciekł do Niemiec, a syndykowi udało się odzyskać tylko ok. 1/4 wpłat. Grobelny został aresztowany w 1992 r., ale po dziesięciu latach śledztwa i procesów, prokuratura umorzyła sprawę z braku dowodów. Grobelny zginął zamordowany w 2007 r.

Nieco mniejszą skalę miał działający w latach 1991-1992 Galicyjski Trust Kapitałowo-Inwestycyjny, który oszukał ok. 4 tys. osób. Jego założycielem był Stanisław Kotarba, były podoficer Wojska Polskiego.

W Rosji największą piramidą finansową była firma MMM założona przez Siergieja Mawrodiego wraz z żoną i bratem. Początkowo zajmowali się importem elektroniki, ale po oskarżeniu o oszustwa podatkowe popadli w kłopoty i zwrócili się ku działalności finansowej. W 1993 r. zaczęli przyciągać inwestorów oferując papiery wartościowe oprocentowane na 1000%, co przy ówczesnej hiperinflacji było wartością bardzo wysoką, lecz realną. Po niemal dwóch latach działalności do przedsiębiorstwa weszła skarbówka pod zarzutem oszustw podatkowych. Panika inwestorów wywołała upadek firmy. Firma oszukała od 2 do 5 milionów Rosjan, którzy wpłacili, według różnych szacunków 50-1500 mln dolarów.

Do dziś jednak wiele ofiar MMM wini nie Mawrodiego, ale państwo rosyjskie. Mawrodi rozkręcał kilka innych biznesów, był deputowanym do Dumy, startował na prezydenta i siedział trochę w areszcie. Nie poniósł jednak większych konsekwencji swoich interesów.

Czasami piramidy finansowe mają jeszcze poważniejsze skutki. Na początku lat 90-tych w Albanii działały liczne piramidy finansowe, w które inwestowali głównie emigranci, przysyłający do kraju zarobione za granicą pieniądze. Oczywiście pierwsi klienci dostawali zwrot inwestycji z wpłat kolejnych klientów ale na przełomie lat 1996/1997 zaczęły załamywać się firmy, do których Albańczycy wpłacili setki milionów dolarów.

Początkowo Albańczycy zaczęli protestować, winiąc za całą sytuację rząd. Protesty szybko przerodziły się w rewolucję. W szczytowym okresie rewolucjoniści kontrolowali ponad pół kraju, łącznie ze stolicą. Dopiero po trzech miesiącach walk udało się opanować sytuację dzięki wojskowej pomocy sił ONZ. Zginęło ok. 3 tys. osób, a z magazynów wojskowych ukradziono 652 tys. sztuk broni palnej, amunicję i materiały wybuchowe, które zasilają kolejne bałkańskie konflikty.

Piramidy finansowe łatwo stworzyć w biednych krajach, ale naiwni inwestorzy znajdują się i w tych zamożniejszych. Największym takim skandalem w USA była ujawniona w 2008 r. piramida Berniego Madoffa. Początkowo Madoff, znany finansista, prowadził normalny fundusz inwestycyjny, ale śledczy stwierdzili, że przez ostatnich 13 lat działalności fundusz nie inwestował, a jedynie finansował starych klientów pieniędzmi od nowych.

Sytuacja jest o tyle wyjątkowa, że Madoffowi zawierzyli nie "zwykli Amerykanie", a zamożni ludzie, osobistości ze świata kultury, biznesu czy polityki, jak również renomowane instytucje i banki. Skalę strat klientów ocenia się na 35 mld dolarów. Madoff obecnie odsiaduje 150-letni wyrok za swoje przestępstwa. Biorąc pod uwagę, że ma 76 lat można powiedzieć, że nie wyjdzie już na wolność.

Także w Polsce mieliśmy kilka podobnych spraw, z których największym echem odbiła się afera Amber Gold. Firma zbierała od klientów pieniądze na niezwykle korzystne lokaty. Teoretycznie zysk miał pochodzić z inwestycji w złoto i srebro. W praktyce fizycznych metali spółka kupiła niewiele, tylko tyle, by oczarować klientów, a w większości obracała różnymi bardziej i mniej

wiarygodnymi certyfikatami. W 2012 r. ABW wszczęła śledztwo w sprawie oszustwa i prania brudnych pieniędzy. Ofiarami oszustwa stało się ponad 11 tys. osób, a długi sięgają 700 mln zł. Wartość odnalezionego majątku AG szacuje się na 25 mln zł, a to jedynie 3,5% wszystkich długów parabanku

Piramida finansowa to swoisty hazard, ryzykowanie majątku w grze o sumie niezerowej. Inwestycja nie zawsze musi być spekulacją czy hazardem, jednak piramidy do inwestycji zgodnych z prawem i racjonalnych zaliczyć nie można, gdyż nie zajmuje się ona prowadzeniem sprzedaży produktów ani inwestycjami na podstawie analiz rynku, lecz generowaniem przychodu dla klientów tylko i wyłącznie wtedy, gdy do struktury wejdą nowi członkowie – inwestorzy.

Amerkańska Komisja ds. Papierów Wartościowych i Giełd (SEC) oszacowała, że piramidy finansowe przyczyniły się do ponoszenia przez inwestorów na całym świecie strat o łącznej wartości ok. 10 mld dolarów rocznie. Co roku było przeprowadzanych ponad 100 akcji związanych z dezaktywacją piramid finansowych; działania prawne podejmuje się przeciwko 200 osobom i 250 organizacjom powiązanych z tymi przedsiębiorstwami[34].

Tylko w Niemczech drobni inwestorzy tracą co roku ok. 30 mld euro w parabankach. Takie dane podała niemiecka fundacja Stiftung Warentest zajmująca się ochroną interesów konsumentów

Bibliografia

- https://pl.wikipedia.org/wiki/Piramida_finansowa
- <http://mysaver.pl/bezpieczne-pieniadze/czym-piramida-finansowa/>
- <http://cyfroteka.pl/>
- <http://www.bankier.pl/>